

Warszawa, dnia 11 lipca 2001 r.

Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej p. A. M. W.,
skierowanej do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt. SK. 23/01)

Stosownie do zlecenia z dnia 3 lipca 2001 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie skargi konstytucyjnej p. A. M. W. z dnia 25 kwietnia 2001 r., zawierającej wniosek o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tj. Dz. U. z 1997 r. nr 16, poz. 89 z późn.zm).

Zdaniem Skarżącej, zakwestionowany przepis jest niezgodny z art. 21, art. 31 ust. 3 oraz art. 64 Konstytucji. Według uzasadnienia skargi przewidziane w nim ograniczenie prawa własności nie jest konieczne, ponieważ nie jest uzasadnione względami (przesłankami) wymienionymi w art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej. Nadto, narusza ono zasadę proporcjonalności oraz budzi wątpliwości jego racjonalność.

Skarga p. A. M. W., moim zdaniem, nie jest zasadna. Pogląd ten jest wynikiem następujących rozważań.

Zaskarżony art. 19 ust. 6 ustawy należy do kategorii przepisów, podatkowych normujących obowiązki płatników podatku od spadków i darowizn. Jednym z płatników tego podatku jest notariusz. Według kwestionowanego przepisu w przypadku, gdy przedmiotem aktu notarialnego, który ma być sporządzony, lub dokumentu, co do którego notariusz ma uwierzytelnić podpis, ma być zbycie lub obciążenie rzeczy i praw majątkowych uzyskanych przez zbywcę w drodze spadku lub zasiedzenia, notariusz jest uprawniony do sporządzenia aktu lub uwierzytelnienia własności podpisu tylko za uprzednią zgodą urzędu skarbowego lub po stwierdzeniu, że należny podatek od nabycia własności tych rzeczy i praw majątkowych został uiszczony.

Na podstawie art. 18 ust. 4 ustawy, Minister Finansów oraz Minister Sprawiedliwości wydali rozporządzenie z dnia 28 grudnia 1999 r. w sprawie sposobu poboru przez notariuszy podatku od spadku i darowizn, prowadzenia rejestru

podatku oraz trybu wykonywania przez notariuszy czynności związanych z poborem podatku (Dz. U. nr 111, poz. 1289)..

Podatek od spadków i darowizn został ustanowiony w drodze ustawy, a więc w trybie określonym w art. 217 Konstytucji. **Wszelkie obciążenia podatków, w tym także obciążenia wynikające z postanowień zaskarżonej ustawy w określonym stopniu uszczuplają aktualne lub przyszłe zasoby majątkowe podatników. Można zatem stwierdzić, że w tym sensie ograniczają one prawo własności.** Dotyczy to również art. 19 ust. 6 ustawy, którego celem jest egzekwowanie obowiązku podatkowego za pośrednictwem notariusza, występującego w roli płatnika podatku od spadku i darowizn.

Zaskarżony przepis powierza notariuszom kontrolę realizacji zobowiązań podatkowych, powstałych w wyniku spadkobrania lub zasiedzenia. Ustawodawca uzależnia wykonanie czynności notariusza, związanych ze zbyciem lub obciążeniem rzeczy lub praw majątkowych (będących przedmiotem spadkobrania lub zasiedzenia), od uprzedniej zgody urzędu skarbowego lub po stwierdzeniu, że należny podatek został uiszczony. W związku z tym wypada zauważyć, że:

1) **rozwiązanie przewidziane w art. 19 ust. 6 ustawy jest racjonalne z punktu widzenia interesu publicznego.** Kontrola wykonywana przez notariuszy jest skutecznym instrumentem egzekwowania należności podatkowych, które powinny być zasilić finanse publiczne. Uiszczenie tych należności, warunkujące sporządzenie aktu lub uwierzytelnienie podpisu przez notariusza, całkowicie znosi ograniczenia w zakresie rozporządzania rzeczą lub prawami majątkowymi, tj. ograniczenia wynikające z treści opiniowanego przepisu;

2) **kontrola realizacji określonego rodzaju zobowiązań podatkowych za pośrednictwem notariuszy jest zabiegiem koniecznym w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji.** Podobnie zresztą jak inne środki kontroli egzekwowania wszelkich podatków i danin publicznych. Jest bowiem rzeczą oczywistą, że należyta (pełna i terminowa) ściągальność podatków warunkuje wykonanie budżetu państwa po stronie dochodów. Z kolei zaś środki budżetowe są konieczne dla sfinansowania zadań mających na celu m. in. bezpieczeństwo państwa i porządku publicznego, a także ochronę środowiska i zdrowia;

3) ograniczenia prawa własności (a ściślej; prawa do rozporządzania rzeczą lub prawem majątkowym) wynikające z przepisu art. 19 ust. 6 ustawy nie naruszają istoty tego przepisu. Dyspozycja tego przepisu, bezpośrednio

adresowana do notariusza, nie pozbawia potencjalnego zbywcy jego własności. Zgodnie z tą dyspozycją, notariusz jest obowiązany uzależnić sporządzenie aktu notarialnego lub uwierzytelnienie podpisu od uzyskania przez zbywcę zgody urzędu skarbowego lub przedłożenia dowodu uiszczenia należnego podatku od spadków i darowizn. Do czasu spełnienia tych warunków notariuszowi nie wolno dokonać wymienionych czynności. Ustawową „blokadę” czynności notariusza należy w tym przypadku uznać za dopuszczalną w świetle art. 64 ust. 3 Konstytucji. **Celem owej blokady jest bowiem zapewnienie realizacji powszechnego obowiązku podatkowego, ciążącego na spadkobiercach i beneficjentach instytucji zasiedzenia;**

4) kwestionowany przepis nie narusza zasady proporcjonalności wywodzonej z art. 2 Konstytucji. Należy stwierdzić, że w danym wypadku ograniczenia praw zbywcy są adekwatne do celu, jaki ustawodawca zamierza osiągnąć. Celem tym jest zdopingowanie zbywcy do uregulowania ewentualnych zobowiązań podatkowych. Zablokowanie czynności notarialnych nie jest środkiem niewłaściwym dla ochrony interesu publicznego, o którym już był mowa. **Wypada podkreślić, że art. 19 ust. 6 ustawy nie ogranicza żadnych praw tych zbywców, którzy wykonali ciążący na nich obowiązek podatkowy lub uzyskali zgodę urzędu skarbowego przed dniem zgłoszenia się u notariusza. Restrykcyjność opiniowanego przepisu mogą odczuwać tylko te osoby zobowiązane do uiszczenia podatku od spadków i darowizn, które nie uczyniły tego w czasie poprzedzającym notarialne zbycie przedmiotu spadkobrania lub zasiedzenia.**

Reasumując wyrażam pogląd, że zarzut niekonstytucyjności art. 19 ust. 6 ustawy o podatku od spadków i darowizn jest bezzasadny.

Sporządził: Witold Pawełko